

Peatükk 5

Meedia ja infoväli

Autorid

Peeter Vihalemm

5.1 Informeeritus, infokanalite olulisus

5.1.1. INFORMEERITUS EESTI- JA VENEKEELSETE VASTAJATE HULGAS ERI VANUSERÜHMADES

Informeeritust uuriti vastava otseküsimusega, s.t enesehinnangulise informeeritusena neljal tasandil – kodukoht, Eesti, Venemaa, Euroopa Liit. Põhitulemused on toodud tabelis 5.1, üksikasjalikumad tulemused lisatabelites. Lisaks vastajate rahvusele (täpsemalt keelele, milles intervjuu toimus + rahvusele) on esialgsed tulemused esitatud ka vanusegruppide lõikes, kuna vanus on kõige enam meediakasutust eristav tegur.

Tabel 5.1. Kui hästi Te olete informeeritud... (“Pigem hästi” + “Väga hästi” vastanute %)

	kõik vastajad	eestlased	teised rahvused	vanus		
				15-29	30-54	55-74
...oma kodukohas toimuvast?	79	80	77	79	78	79
...Eestis toimuvast?	85	88	79	86	83	85
...Venemaal toimuvast?	40	27	63	21	44	40
...Euroopa Liidus toimuvast?	53	50	58	50	54	53

Nagu näha, on enesehinnanguline informeeritus Eestis toimuvast veidi parem kui kodukohas toimuvast, milles võib näha üle-eestiliste meediakanalite jälgimise mõju. See asjaolu seletab ka eestlaste veidi paremat informeeritust just kogu Eesti tasandil – nagu allpool näha, on eestlased aktiivsemad üleriigiliste meediakanalite jälgijad kui teistest rahvustest inimesed.

Noored eestlased on Eestis toimuvast paremini informeeritud (89%), võrreldes teistest rahvustest noortega, kellest 73% peab end hästi informeerituks. Siit on võimalik järeldada ka seda, et teistest rahvustest noored ei ole eriti aktiivsed meediatarbijad ning samal ajal on neil vähem võimalusi või huvi otsida infot Eestis toimuva kohta teistest allikatest (sugulastelt, sõpradelt jms). Teistest rahvustest inimestest keskealised (78%) ja vanemaealised (80%) on Eestis toimuvast paremini informeeritud.

Käesoleva uuringu kontekstis on eriliselt huvipakkuv informeeritus Venemaal toimuvast, mis teistest rahvustest elanikel on ootuspäraselt palju parem kui eestlastel. Oluline on esile tõsta noorte informeerituse taset, mis on madalam kui kesk- ja vanemaealistel. Eriti vähene on eesti noorte informeeritus – vaid 11% tunneb, et on Venemaal toimuvast hästi informeeritud (keskealistest märgib seda 34% ja vanemaealistest 40%). Nagu allpool näha, seondub see erinevustega vene keele oskuses ning Venemaa telekanalite jälgimises. Ka venekeelsete vastajate hulgas on informeeritus Venemaal toimuvast põlvkonniti erinev. Informeeritust hindab heaks 53% noortest, 67% keskealistest ja 70% vanemaealistest. Samal ajal on selgelt näha, et teistest rahvustest inimesed, nii noored kui ka vanemad, tunnevad huvi Venemaal toimuva vastu ning jälgivad regulaarselt vastavat informatsiooni.

Informeerituse tase Euroopa Liidus toimuvast on üldiselt tugevasti madalam, seejuures on teistest rahvustest inimesed omaenda hinnangu kohaselt eestlastest veidi paremini informeeritud.

Küsitlus näitas, et rohkem kui pool venekeelsetest noortest on hästi informeeritud nii Venemaal kui ka Euroopa Liidus toimuvast. Võime oletada, et teistest rahvustest noored on mh huvitatud ka sellest, kus on võimalik hariduse saamist jätkata või tööle asuda.

Võrreldes eelmise integratsiooni monitooringuga 2008. a on informeeritus eestlaste hulgas jäänud üldiselt samale tasemele, veidi on paranenud informeeritus Euroopa Liidus toimuvast (43% hästi informeeritud 2008. a, 50% 2011. a). Teistest rahvustest inimeste seas on mõnevõrra tõusnud informeeritus nii kodukohas ja Eestis kui ka Euroopa Liidus toimuvast. Kodukohas toimuvast pidas ennast hästi

informeeritaks 2008. a 70%, 2011. a 79%. Informeeritus Eestis toimuvast on tõusnud peaaegu sama võrra (70%-lt 77-le); informeeritus Euroopa Liidus toimuvast on tõusnud isegi rohkem – 45%-lt 58-le. Informeeritus Venemaal toimuvast on veidi langenud, 69%-lt 63-le. Üheks, kui mitte põhiliseks põhjuseks informeerituse paranemisel teistest rahvustest inimeste hulgas on eestikeelse meedia aktiivsem jälgimine (vt allpool).

5.1.2. INFOKANALITE OLULISUS EESTI- JA VENEKEELSETE VASTAJATE HULGAS, ERINEVATES PÕLVKONDADES

Erinevate infokanalite olulisuse selgitamisel kasutatud kanalite nimekiri oli eesti- ja venekeelses küsitluses tugevasti erinev, venekeelsete vastajate puhul palju detailsem. Ootuspäraselt kujunes erinevaks ka infokanalite pingerida hinnangute järgi nende olulisusele (tabel 5.2).

Tabel 5.2. Infokanalite olulisus eestlaste ja teistest rahvustest inimeste hulgas (pingeread “Küllaltki oluline“ + “Väga oluline” vastanute osakaalu järgi)

eestlased			teistest rahvustest inimesed		
	küllaltki +väga oluline	ei ole üldse oluline		küllaltki +väga oluline	ei ole üldse oluline
1. Eesti telekanalid	95	1	1. suhtlemine sõprade, sugulaste, tuttavatega	87	3
2. suhtlemine sõprade, sugulaste, tuttavatega	91	1	2. PBK Eesti uudised	81	9
3. eestikeelsed raadiokanalid	86	2	3. teised Venemaa telekanalid peale PBK	75	8
4. eestikeelsed ajalehed	86	3	4. “Aktuaalne kaamera” vene keeles	71	12
5. internet	74	21	5. suhtlemine tööl, koolis	69	19
6. suhtlemine tööl, koolis	72	17	6. Eesti venekeelsed ajalehed	66	14
7. sotsiaalmeedia	38	42	7. teised Eesti venekeelsed raadiokanalid peale Raadio 4	61	18
8. globaalsed uudistekanalid (CNN jt)	33	35	8. PBK teised Eestis toodetud saated peale eesti uudiste	60	16
9. Venemaa telekanalid	19	50	9. Raadio 4	55	23
10. ajalehed inglise, saksa jt keeltes	13	64	10. Eesti venekeelsed uudisteportaalid	54	34
11. venekeelsed raadiokanalid	8	73	11. venekeelsed saated Eesti kanalites peale AK	50	24
12. venekeelsed ajalehed	4	78	12. Eesti Televisioon	48	26
			13. globaalsed uudistekanalid (CNNjt)	47	29
			14. Venemaal tegutsevad uudisteportaalid	46	35
			15. sotsiaalmeedia	42	38
			16. eestikeelsed telekanalid peale ETV	35	37
			17. eestikeelsed ajalehed	32	44
			18. eestikeelsed uudisteportaalid	32	46
			19. Venemaa ajalehed	31	39
			20. eestikeelsed raadiokanalid	31	43
			21. ajalehed inglise, saksa jt keeltes	12	72

Eestlased on kõige olulisemaks infokanaliks pidanud (üleriigilist) televisiooni, sama olulisel tasemel on ka suhtlemine sõprade, sugulaste, tuttavatega ning eestikeelsed ajalehed ja raadio. Venekeelsete

vastajate jaoks on kõige olulisem suhtlemine sõprade, sugulaste ja tuttavatega, ligikaudu sama tähtsaks on hinnatud ka PBK Eesti uudiseid ja teisi Venemaa telekanaleid peale PBK. Vaid veidi madalam on pingereas järgmiste kanalite olulisus – „Aktuaalne kaamera“ vene keeles, suhtlemine töö- või koolis, Eesti venekeelsed ajalehed. Tähelepanuväärne on televisiooni selge domineerimine raadio ja ajalehtede ees ning venekeelse „Aktuaalse kaamera“ sedavõrd kõrge koht pingereas, vaid üsna väike vahe Venemaa telekanalitega võrreldes. Seejuures tuleb rõhutada, et küsitlustulemused kajastavad hoiakuid, mitte reaalsel meediakasutust, mille poolest Venemaa telekanalid (eriti PBK) teistest rahvustest inimeste hulgas väga tugevasti ületavad Eesti kanaleid, ka Eesti venekeelseid kanaleid ja üksiksaateid. Üldiselt positiivsed hoiakud Eesti meediakanalite suhtes, mida kinnitavad kõik meie küsitlustulemused, näitavad teistest rahvustest inimeste hulgas nende suurt mõjupotentsiaali, mida on võimalik ja vajalik arendada.

Eestlaste ja teistest rahvustest inimeste vastuseid võrreldes torkab silma, et viimased peavad globaal-seid infokanaleid (CNN, Euronews jt) olulisemateks ning „Mina. Maailm. Meedia“ uuringud on näidanud, et ka nende jälgimine on aktiivsem. Need andmed viitavad sellele, et eestlased on rohkem keskendunud eestikeelsele meediale, mis võib omakorda piirata nende maailmapilti.

Esiletõstmist väärib ka sotsiaalmeedia suhteliselt suur tähtsus teistest rahvustest inimeste jaoks, see on isegi veidi suurem kui eestlaste puhul. Ootuspäraselt on nii sotsiaalmeedia kui ka globaalsed uudistekanalid, samuti ajalehed inglise jt keeltes noortele olulisemad kui kesk- ja vanemaealistele. Sedasama saab öelda ka uudisteportaalide kohta.

Väga tähelepanuväärne on asjaolu, et vene jm emakeelega noored peavad eestikeelseid infokanaleid olulisemaks kui vanemad vastajad. Eestikeelseid ajalehti peavad näiteks infoallikana oluliseks 43% mitte-eestlastest noortest, 36% keskealistest ja 18% vanemaealistest.

Raadio 4 on oluliseks infoallikaks peamiselt keskealiste (58%) ja vanemate (70%) teistest rahvustest inimeste jaoks ning ainult 33% noorte jaoks. Nende jaoks on olulisemad teised Eesti venekeelsed raadio-kanalid (59%), mis pakuvad eeskätt muusikat, meelelahutust ning lühiuudiseid.

Tabelis 5.3 toodud küsitlustulemused ajalehtede veebiväljaannete ja uudisteportaalide jälgimise kohta näitavad, et see sõltub tugevasti vanusest. Lisaks sellele ootuspärasele tulemusele võib märgata erinevusi ka eestlaste ja teistest rahvustest inimeste vastustes.

Tabel 5.3. Kuivõrd Te jälgite ajalehtede võrguväljaandeid ja uudisteportaaile? (%)

	kõik vastajad	eestlased	teised rahvused	vanus		
				15–29	30–55	55–74
mitu korda päevas	20	23	13	28	21	10
kord päevas	31	33	28	35	36	20
paar-kolm korda nädalas	16	15	18	21	17	9
kord nädalas või harvemini	9	8	10	9	11	6
üldse mitte	24	20	31	7	16	55

Uuringud üldise internetikasutuse kohta eestlaste ja teistest rahvustest inimeste hulgas on näidanud eestlaste veidi suuremat aktiivsust, aga erinevused ei ole kuigi suured. Ajalehtede veebiväljaannete ja uudisteportaalide puhul on erinevused suuremad, seda nii kasutajate osakaalu kui ka kasutamiskiivsuse poolest. Mitu korda päevas veebist uudiste jälgijaid on eesti noorte hulgas 33%, venekeelsete noorte hulgas 14%. Eesti vanemaealistest ei jälg *online*-uudiseid üldse 48%, venekeelsetest vanemaealistest 66%. Venekeelses intervjuus oli lisaks üldise keeleoskuse küsimusele ka täpsustav küsimus, kas vastaja eesti keele oskus on piisav, et jälgida eestikeelset meediat (tabel 5.4).

Tabel 5.4. Vene ja muu emakeelega inimesed: Kas oskate eesti keelt piisavalt, et lugeda eestikeelseid ajalehti, jälgida eestikeelseid raadio- ja telesaateid? (%)

	kõik vastajad	vanus			haridus		
		15–29	30–55	55–74	alla keskhar	kesk	kõrg
ei saa aru eestikeelsetest ajalehtedest ja saadetest	21	10	19	31	32	26	14
osaliselt saan aru	28	25	26	34	27	35	28
üldiselt saan aru	23	31	23	18	21	26	28
jah, saan kõigest aru	28	34	31	17	20	13	29

Tabelist on näha, et venekeelne elanikkond jaguneb Eesti meedia jälgimise võime poolest nelja suhteliselt võrdse suurusega rühma, alates nendest, kes ei saa eestikeelsetest meediatekstidest üldse aru kuni raskusteta arusaajateni. Keeleoskus sõltub nii vanusest kui ka haridusest, kusjuures halvema keeleoskuse poolest eristuvad vanemaealised ja parema keeleoskuse poolest kõrgharidusega inimesed.

5.2 Erinevate rahvarühmade teemahuvid

Intervjuus küsiti kümne võimaliku teema suhtes, kuivõrd need vastajat huvitavad ning kas vastaja arvates võiks nendest meedias rohkem ja järjekindlamalt rääkida (tabel 5.5).

Kõige enam tunnevad nii eestlased kui ka teistest rahvustest inimesed, eriti vanemad inimesed, puudust loodussaadetest. Eesti kauneid paiku, reisimis- ja matkamisvõimalusi tutvustavaid saateid on televisioonis tõesti väga vähe, see on oluline kasutamata potentsiaal ka lõimumise seisukohalt. Üsnagi suur on huvi nii eestlaste kui ka teistest rahvustest inimeste hulgas ka inimeste igapäevase toimetuleku, palkade, hindade ja tööpuuduse käsitlemise vastu. Samal tasemel on eestlaste huvi Eesti majanduse arengu analüüsimise vastu. Suhteliselt abstraktsema, makroökonomilise käsitluse korral on teistest rahvustest inimeste, aga ka noorte huvi mõnevõrra väiksem.

Tähelepanuväärne on vanemaealiste suhteliselt suurem huvi paljude teemade vastu keskealistega ja noortega võrreldes.

Tabel 5.5. Millised teemad pakuvad Teile meedias huvi, millest võiksid Eesti meediakanalid rohkem ja järjekindlamalt rääkida? (pingerida vastuste “Pakub suurt huvi” % järgi)

	kõik vastajad	eestlased	teised rahvused	vanus		
				15–29	30–55	55–74
Eesti loodus: kaunid paigad, reisimine Eestis	54	56	50	52	47	67
inimeste igapäevane toimetulek: palgad, hinnad, tööpuudus	45	46	41	40	43	51
Eesti majanduse olukord, kommentaarid, uuringud	42	46	35	36	43	48
Eesti hariduse olukord ja probleemid, sh venekoolide üleminek eesti keelele	34	31	39	39	31	33
Eesti ajalugu erinevate rahvuste ja põlvkondade pilgu läbi	34	35	31	34	29	43
Eestlaste ja teistest rahvustest inimeste arvamused Eesti elust: sarnasused ja erinevused	31	28	36	29	31	33
Eesti kultuuriuudised, teatrite uuslavastused, uuedraamatud jne	30	33	25	25	28	41
riigikogu ja valitsuse tegevus	23	24	20	18	20	31
kas need, kes on Soome või mujale välismaaletööl läinud, on oma eluga rahul?	22	21	24	23	23	20
kuidas elatakse Ida-Virumaal?	19	16	26	14	18	26

Küsitlus näitas ootuspäraselt, et teistest rahvustest inimesed, eriti noored, huvituvad rohkem Eesti hariduse olukorrast ja vene õppekeelegra koolide üleminekust eesti keelele.

Uuring tõi välja ka seda, et vaid 16% eestlastest ja 17% teistest rahvustest inimestest ei tunne huvi sellise teema vastu nagu „eestlaste ja teistest rahvustest inimeste arvamused Eesti elust: sarnasused ja erinevused”. See viitab sellele, et eestlaste ja teistest rahvustest inimeste vastastikune huvi on suhteliselt tugev ja meedia peaks rohkem kasutama oma mõjupotentsiaali selleks, et jutustada eri rahvarühmade elust ja arusaamadest.

5.3 Infoallikate usaldusväärsus

5.3.1. ERINEVATE INFOALLIKATE USALDAMINE VENEKEELSETE VASTAJATE POOLT

Infoallikate usaldusväärsus oli üks keskseid integratsiooni monitooringu uurimisküsimusi meedia valdkonnas. Küsimustiku piiratud mahu tõttu küsiti seda ainult venekeelsetelt vastajatelt, kuivõrd see oli vaatluse all ka samal ajal toimunud küsitluses “Mina. Maailm. Meedia 2011”, mille viis läbi Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut koostöös uurimiskeskusega Saar Poll. Selle tulemustest infoallikate usaldusväärse alal annab ülevaate käesoleva aruande järgmine alaosa.

Integratsiooni monitooringu intervjuus küsiti mitte infoallikate üldist, abstraktset usaldusväärst, vaid konkretiseeriti seda, paludes vastajal ette kujutada arutelu Eesti venekeelsete koolide olukorra ja edasise arengu üle.

Kõige usaldusväärsemaks osutus PBK, kuid sellest vaid veidi väiksemaks osutus Eesti venekeelsete telesaadete usaldusväärsus, mis omakorda edestab vaid veidi Eesti venekeelseid ajalehti ja Raadio 4 (tabel 5.6).

Tabel 5.6. Vene ja muu emakeelega inimesed: Kujutage ette olukorda, kus kõigis meediakanalites toimub arutelu Eesti venekeelsete koolide olukorra ja edasise arengu üle. Kuivõrd Te usaldate seda, mida erinevates kanalites sellest räägitakse?

(pingerida vastuste “Üldiselt usaldan” + “usaldan täiesti % põhjal)

	usaldavad (üldiselt usaldan + usaldan täiesti)	ei usalda (ei usalda üldse + eriti ei usalda)	ei jälgi
PBK	69	18	10
Eesti venekeelsed telesaated	61	20	16
Eesti venekeelsed ajalehed	56	20	21
Raadio 4	54	14	29
teised Venemaa telekanalid peale pbk	53	30	13
Eesti venekeelsed uudisteportaalid	44	17	35
eestikeelsed telesaated	36	12	49
Venemaa uudisteportaalid	32	29	35
eestikeelsed ajalehed	31	10	55
eestikeelsed portaalid	29	12	56
Venemaa ajalehed	28	25	44
Vikerraadio	19	6	69

Tähelepanuväärne on vastuste jaotus peale PBK teiste Venemaa telekanalite puhul. Neid usaldab 53% venekeelsetest vastajatest, kuid tervelt 30% ei usalda. Ka teiste Venemaa meediakanalite (uudisteportaalid, ajalehed) puhul on mitteusaldajaid 25–29%, oluliselt rohkem kui Eestis tegutsevate meediakanalite puhul (ning rohkem kui 2008. a, kui mitteusaldajaid oli 15%). See viitab muu hulgas asjaolule, et PBK-d,

mille usaldusväärsus on palju kõrgem, ei taju paljud teistest rahvustest inimesed Venemaa kanalina (vt ka allpool toodud vastuseid PBK omaniku kohta).

Erinevate infoallikate usaldamise kohta teistest rahvustest inimeste erinevates põlvkondades näitasid meie uurimistulemused, et mitte-eesti noorte hulgas on suhteliselt kõrge nii eestikeelse meedia jälgimine kui ka usaldamine. Eestikeelseid portaale jälgib 57% venekeelsetest noortest, telesaateid 52%, ajalehti 46%. Usaldajaid vastavalt 49%, 40%, 43%. Keskealiste hulgas on eestikeelsete meediakanalite jälgimine veidi väiksem, usaldamine oluliselt madalam. Vanemaealiste enamus ei jälgi eestikeelseid meediakanaleid.

Venemaa meediakanalite mitteusaldamine on mõnevõrra kõrgem keskealiste hulgas (teisi Venemaa telekanaleid peale PBK ei usalda 37%). Võrreldes 2008. a integratsiooni monitooringuga on tugevasti tõusnud eestikeelsete meediakanalite jälgimine ja veidi tõusnud nende usaldamine. 2008. a jälgis eestikeelset meediat 37% teistest rahvustest inimestest, 27% pidas seda usaldusväärseks. 2011. a küsitluse põhjal jälgib eestikeelseid telesaateid, ajalehti ja portaale ligikaudu pool teistest rahvustest inimestest, usaldab ligikaudu kolmandik. PBK usaldamise kohta esitati vastajatele ka konkreetne küsimus ning paluti usaldusväärse seisukohalt võrrelda Raadio 4-ga. Selgus, et PBK usaldusväärsus on teistest rahvustest inimeste hulgas oluliselt suurem (vt tabel 5.7).

Tabel 5.7. Vene jm emakeelega inimesed: Kui Raadio 4 ja PBK on mõnes küsimuses vastukäivatel seisukohtadel, kumba Te rohkem usaldate? (%)

	kõik vastajad	vanus		
		15–29	30–54	55–74
kindlasti PBK-d	16	24	12	16
pigem PBK-d	32	35	37	22
pigem Raadio 4	17	10	17	23
kindlasti Raadio 4	4	3	2	7
ei tea, ei oska öelda	31	28	32	32

Seejuures ei ole Raadio 4 puhul ei selle jälgitavus ega usaldusväärsus sugugi madal. Nagu näitab tabel 5.6, jälgib Raadio 4 teistest rahvustest inimestest 71%, usaldab 54%. Kuid võrdluses teistest rahvustest inimeste inforuumis domineeriva PBK-ga (jälgib 90%, usaldab 69%) jääb Raadio 4 alla. Vanusegruppide võrdluses torkab silma, et nii Raadio 4 jälgijate kui ka usaldajate hulgas on suhteliselt palju vanemaealisi, kellest seda jälgib 80%, usaldab 63%. Nii Raadio 4 jälgimine kui ka usaldamine vähenevad vanusega, noortest jälgib 61%, usaldab 42%.

Tabel 5.8. Kas teate, kelle kanal on PBK, kes on selle omanik?

	kõik vastajad	eestlased	teised rahvused	vanus		
				15–29	30–55	55–74
see on Baltimaade avalik-õiguslik kanal	16	14	27	17	17	15
see on Venemaa erafirma	7	7	7	8	7	6
see on Baltimaade erafirma, mille taga on Venemaa Esimene kanal	14	12	19	11	17	12
see on Venemaa riiklik kanal	6	6	5	7	6	6
ei tea, ei oska öelda	54	61	42	55	51	59

Enamik eestlasi (61%) ja suur osa teistest rahvustest inimesi (42%) ei oska öelda, kes on PBK omanik. Kõige levinumaks vastusevariandiks osutus, et see on Baltimaade avalik-õiguslik kanal. Viiendik teiste rahvuste esindajatest ja kaheksandik eestlastest andis õige vastuse, et see kuulub Baltimaade erafirmale, mille taga on Venemaa riiklik Esimene kanal.

5.3.2. INFOALLIKATE USALDAMINE: VÕRDLUS EESTI- JA VENEKEELSETE VASTAJATE VAHEL

Küsitluses “Mina. Maailm. Meedia 2011” oli küsimuse asetus veidi teine kui integratsiooni monitooringus, vastajatelt küsiti erinevate kanalite üldist usaldusväarsust. Ilmselt oli see üheks oluliseks, kui mitte peamiseks põhjuseks mõningatele erinevustele tulemustes. Vaatlusaluste kanalite nimekiri venekeelsetele vastajatele oli ka mõnevõrra teistsugune kui integratsiooni monitooringus.

Allpool toodud tabelites 5.9 ja 5.10 on lisaks vastavat kanalit usaldusväärseks ja ebausaldusväärseks pidanute osakaalule esitatud ka andmed selle kohta, kui paljud vastajad antud kanalit hindasid, s.t jäetud välja need, kes vastasid “ei tea, ei oska öelda”. Järgmises veerus esitatud usaldajate osakaal nendest, kes hinnangu andsid, võimaldab kanaleid paremini võrrelda, jättes kõrvale need, kes vastavat kanalit ei jälgi või kellel puudub arvamus selle kohta. Hindajate osakaal oli erinevate kanalite puhul väga erinev, kõikudes 2–3 korda. Vastavalt sellele kujunes erinevaks ka usaldusväarsuse ja ebausaldusväarsuse tõlgendamine. Näiteks Kuku Raadiot pidas usaldusväärseks 49,5% kõigist eestikeelsetest vastajatest, mis nendest, kes seda kanali usaldusväarsust hindasid, moodustas 84%.

Tabel 5.9. Kui usaldusväärseks peate järgmisi meediakanaleid? Eestlased (pingerida usaldajate osakaalu järgi vastajatest)

	usaldavad (täiesti + üldiselt usaldusväärne)	ei usalda (mitte eriti + üldse mitte usaldus- väärne)	ei tea, ei oska öelda	antud kanalit hinnanute % vastajatest	usaldajate % nendest, kes ka- nalile hinnangu andsid
Eesti Televisioon	91,3	4,5	4,3	96	95
Postimees	81,9	8,4	9,7	90	91
TV3	76,0	17,4	6,5	94	81
Maaleht	73,7	4,3	22,2	78	95
Kanal 2	70,2	24,4	5,3	95	74
Eesti Päevaleht	70,1	11,5	18,3	82	86
Vikerraadio	66,0	7,1	26,9	73	90
Eesti Ekspress	63,4	14,5	22,1	78	81
Äripäev	51,6	10,4	35,0	65	79
BBC, CNN	51,3	7,3	41,4	59	88
Kuku Raadio	49,5	9,4	41,1	59	84
Õhtuleht	31,5	57,3	11,2	89	35
PBK	11,2	23,4	65,4	35	32
Tallinna Televisioon	11,2	36,9	50,8	49	23

Eestlaste jaoks on kõige usaldusväärsemaks meediakanaliks Eesti Televisioon, millele järgnevad Postimees, TV3 ja Maaleht. Kui aga jätta kõrvale need, kes vastavale kanalile hinnangut ei andnud, tõuseb ETV-ga samale usaldusväarsuse tasemele Maaleht, esimese viie hulgas on ka Postimees, Vikerraadio ja rahvusvahelised uudistekanalid (BBC, CNN, Euronews). Kanal 2 ja TV3 on küll suure vaadatavuse ja mõjujõuga, kuid märkimisväärne osa vaatajatest seab nende usaldusväarsuse kahtluse alla. Kõige madalama usaldusväarsusega on eestlaste jaoks Õhtuleht, PBK ja Tallinna Televisioon, kõigi nende puhul ületab mitteusaldajate hulk tugevasti usaldajate oma.

Tabel 5.10. Kui usaldusväärseks peate järgmisi meediakanaleid? Teistest rahvustest inimesed (pingerida usaldajate osakaalu järgi vastajatest)

	usaldavad (täiesti + üldi- selt usaldus- väärne)	ei usalda(mitte eriti + üldse mitte usaldus- väärne)	ei tea, ei oska öelda	antud kanalit hinnanute % vastajatest	usaldajate% nendest, kes kanalile hin- nangu andsid
PBK	68,6	22,9	8,5	92	75
teised Venemaa telekanalid (RTR, NTV jt)	66,5	20,4	13,1	87	77
teised Eesti venekeelsed raadiokanalid	49,8	24,1	25,6	74	67
Raadio 4	49,3	26,9	23,8	76	65
kohalik ajaleht	44,3	28,8	26,9	73	61
MK Estonija	40,3	31,3	28,4	72	56
BBC, CNN, Euronews	39,5	26,8	33,6	66	59
Rus.delfi.ee	37,9	24,3	37,8	62	61
RTVi	36,9	25,9	37,2	63	59
Denj za Dnjom	32,8	36,0	31,4	69	48
Postimees vene keeles	32,4	34,9	32,7	67	48
Delfi.ee	26,6	23,1	50,3	50	54
ETV, ETV2	25,4	27,7	46,8	53	48
STV, TVN, Orsent	24,1	26,0	49,9	50	48
Postimees	22,1	31,6	47,2	53	42
raadiokanalid eesti keeles	19,5	22,9	57,5	43	46
TV3	18,9	24,3	56,9	43	44
Tallinna Televisioon	18,1	21,8	60,1	40	45
Komsomolskaja Pravda Põhja-Euroopa	16,6	26,3	57,1	43	39
teised eestikeelsed telekanalid	15,4	24,1	60,5	40	39
teised ajalehed eesti keeles	14,6	30,4	55,0	45	32

Tabelis 5.10 toodud “Mina. Maailm. Meedia 2011” tulemused meediakanalite usaldusväärse kohta teistest rahvustest inimeste hulgas erinevad mõnevõrra tabelis 5.6 toodud integratsiooni monitooringu tulemustest. PBK on küll kõige usaldusväärsem mõlema uurimuse põhjal, kuid “Mina. Maailm. Meedia” 2011 põhjal on teiste Venemaa telekanalite (RTR, NTV jt) usaldusväärsus samal tasemel, ületades oluliselt pingereas järgnevate Raadio 4 ja teiste Eesti venekeelsete raadiokanalite usaldusväärst. Samal ajal on meediakanalite mitteusaldajate osakaal “Mina. Maailm. Meedia” põhjal teistest rahvustest inimeste seas üldiselt oluliselt kõrgem kui eestlaste hugas, ulatudes ka PBK ja teiste Venemaa telekanalite puhul üle 20%. Tervelt 12 kanali puhul vaatlusalusest 21st oli mitteusaldajaid rohkem kui usaldajaid (eestlaste seas 3 kanali puhul 15st).

Eestikeelseid kanaleid usaldusväärseks pidanud oli enamasti vähem kui neid, kelle jaoks need on ebausaldusväärsed (ainsaks erandiks delfi.ee). Integratsiooni monitooringus oli usaldajate osakaal kõigi Eesti kanalite suhtes mitteusaldajate osakaalust suurem.

5.4. Erinevad inforuumid

Eestlaste ja teistest rahvustest inimeste meediatarbimise harjumused on suuresti erinevad. Nii integratsiooni monitooring kui ka “Mina. Maailm. Meedia” 2011, samuti kõik varasemad uuringud on selgesti näidanud, et eestlased ja teistest rahvustest inimesed elavad erinevates inforuumides.

Teistest rahvustest inimeste jaoks on peamiseks infoallikaks PBK, mida “Mina. Maailm. Meedia” andmetel 60,6% jälgib iga päev, 21,2% mitu korda nädalas (kokku 81,8%). Palju maha ei jää ka teiste Venemaa telekanalite jälgitavus – 46,9% iga päev, 28,1% mitu korda nädalas (kokku 75%). Eestlastest

ei jälgi ligikaudu 75% üldse Venemaa telekanaleid, ainult 10% jälgib neid mitu korda nädalas või iga päev. Eestlaste inforuumis on väga olulisel kohal ETV, Kanal 2 ja TV3, mida 84–86% vaatab iga päev või mitu korda nädalas. Eestikeelseid telesaateid vaatavad ligikaudu pooled venekeelsetest vaatajatest, aga enamik nendest teeb seda üsna harva, regulaarseid ETV vaatajaid on 19%. Samal ajal, nagu eespool näha, peetakse venekeelset „Aktuaalset kaamerat“ üsnagi oluliseks infoallikaks.

Raadiojaamadest on teistest rahvustest inimeste hulgas „Mina. Maailm. Meedia” andmetel kõige kuulatavam Russkoje Radio (42,9% kuulab iga päev või mitu korda nädalas), peaaegu samal tasemel on Raadio 4 (38,4%) ja Radio 100 FM (34,9). Mõne eestikeelse raadiojaama regulaarset kuulamist märkis 13,2%. Eestlaste hulgas on mõne venekeelse raadiojaama regulaarseid kuulajaid 1,8%.

Kõige loetavamateks ajalehtedeks on eestlaste hulgas Postimees ning kohalikud valla- ja linnalehed (pidevaid lugejaid vastavalt 45,9% ja 45,6%), teistest rahvustest inimeste seas venekeelsed kohalikud lehed ja venekeelne Postimees (pidevaid lugejaid vastavalt 19,7% ja 19,1%).

Portaalidest jälgivad eestlased kõige enam postimees.ee-d ja delfi.ee-d (sagedasi kasutajaid vastavalt 29,5% ja 26,2%), teistest rahvustest inimesed nende venekeelseid versioone delfi.rus.ee (26,3%) ja rus.postimees.ee (10,3%).

5.5 Hoiakud meedia võimaluste suhtes vähendada inforuumide erinevust

Intervjuus esitati kõigile vastajaile 5 väidet meedia ülesannete ja võimaluste kohta eestlaste ja mitte-eestlaste integratsioonis (vt tabel 5.11).

Tabel 5.11. Kuivõrd nõustute allpool esitatud väidetega? (“Olen täiesti nõus” vastanute %)

	kõik vasta- jad	eestlased	teised rah- vused	vanus		
				15–29	30–55	55–74
Eesti riik peaks püüdma vähendada erinevust eestlaste ja mitte-eestlaste inforuumide vahel	42	36	53	34	46	45
eestikeelne meedia peaks rohkem rääkima mitte-eestlaste elust, nende probleemidest	29	22	43	22	29	45
Eesti venekeelne meedia peaks põhjalikumalt rääkima Eestis toimuvast, avama selle tagapõhja	49	47	51	45	52	54
eestikeelses meedias peaksid rohkem sõna saama siinsed mitte-eestlased	27	19	41	22	26	32
Eesti venekeelses meedias peaksid rohkem sõna saama eestlased	43	42	44	26	33	40

Ülaltoodud väidetega nõustus suurem osa nii eestlastest kui ka teistest rahvustest inimestest (kui tabelis toodud täielikele nõustujatele liita vastused “pigem nõustun”). Täieliku nõustumise osas on, nagu tabelist näha, eestlaste ja teistest rahvustest inimeste hulgas mitmeid erinevusi. Teistest rahvustest inimeste meelest peaks riigi ja eestikeelse meedia tegevus olema erinevuste vähendamisel rahvuskoogukondade inforuumide vahel aktiivsem – rohkem peaks rääkima teistest rahvustest inimeste elust ja probleemidest, teistest rahvustest inimesed peaksid eestikeelses meedias rohkem sõna saama. Nii eestlased kui ka teistest rahvustest inimesed toetavad tugevasti seisukohta, et Eesti venekeelne meedia peaks põhjalikumalt rääkima Eestis toimuvast, avama selle tagapõhja (kui pigem toetajad juurde arvata, on sellel seisukohal ligikaudu 90% vastajatest).

Vanusegrupe võrreldes on näha, et vaadeldavaid väiteid toetavad mõnevõrra rohkem vanemaealised. Noored, eriti eesti noored on integratsiooni küsimustes ükskõiksemad.

Väitega, et riik peaks püüdma vähendada erinevust eestlaste ja teistest rahvustest inimeste informatsioonide vahel, nõustub näiteks täielikult 28% eesti ja 49% mitte-eesti noortest. 33% noortest eestlastest ei ole üldse nõus või pigem ei ole nõus sellega, et eestikeelne meedia peaks rohkem rääkima teistest rahvustest inimeste elust, nende probleemidest. Keskealiste eestlaste seas arvab nii 24%, vanemate eestlaste seas 21%. Ka noortest teistest rahvustest inimestest ei ole 33% nõus, et eestikeelses meedias peaksid rohkem sõna saama siinsed mitte-eestlased. Samal arvamusel on 27% keskealistest ja 24% vanematest eesti vastajatest.

Tabel 5.12 näitab, et enamik vastajaid tunneb mõnikord või sageli uhkust või heameelt, kui eestikeelses meedias on tunnustatud venekeelse taustaga sportlasi, muusikuid, teadlasi.

Tabel 5.12. Kas tunnete uhkust või heameelt, kui eestikeelses meedias on tunnustatud venekeelse taustaga sportlasi, muusikuid, teadlasi jne? (%)

	kõik vastajad	eestlased	teised rahvused	vanus		
				15–29	30–55	55–74
ei, ma ei pööra sellele tähelepanu	23	26	18	30	20	21
mõnikord küll	33	37	25	33	34	30
küllalt sageli	42	36	53	35	43	46

Nooremate vastajate, eriti eesti noorte hulgas on rohkem neid, kes ei pööra sellele tähelepanu (eesti noortest 32%). Millised on hoiakud kohaliku venekeelse (tele)meedia integratiivset rolli suurendavate võimaluste suhtes?

Selle kohta oli intervjuus mitu küsimust. Kõige üldisem ja olulisem nendest – kas Eesti venekeelne elanikkond vajab eraldi venekeelset programmi Eesti Televisioonis? Tabelis 5.13 toodud ülevaatest vastuste kohta sellele palju diskuteeritud küsimusele on näha, et kogu elanikkonna lõikes jagunevad vastused ligikaudu pooleks – 50% toetajaid ja 45% vastaseid.

Tabel 5.13. Kas Eesti venekeelne elanikkond vajab eraldi venekeelset programmi Eesti Televisioonis? (%)

	kõik vastajad	eestlased	teised rahvused	vanus		
				15–29	30–55	55–74
kindlasti mitte	16	20	8	23	12	14
pigem mitte	29	33	22	33	30	24
üldiselt küll	34	32	38	33	35	35
jah, kindlasti	16	11	25	10	16	21

Suhteliselt väike, kuid vastupidine kogu elanikkonnale on arvamuste erinevus eestlaste hulgas, 43% toetab eraldi venekeelset programmi ja 53% on selle vastu. Hoopis suurem ning vastassuunaline on vahe teistest rahvustest inimeste hoiakutes – 63% toetajaid ja 30% vastaseid. Suhteliselt rohkem on venekeelse programmi vastu olijaid eesti noorte hulgas (63% vastu).

Osa eesti noorte suurem ükskõiksus või isegi vastuseis integratsiooniprobleemide suhtes ilmneb ka nende suhtumisest võimalusse, et ETV eestikeelsetes arutlussaadetes osaleksid venekeelse elanikkonna arvamusiidrid (tabel 5.14).

Tabel 5.14. Kui ETV eestikeelsetes arutlussaadetes („Vabariigi kodanikud“, „Foorum“, „Kahekõne“) osaleksid venekeelse elanikkonna arvamusiidrid, kas oleksite sellest huvitatud, kas vaataksite neid saateid? (%)

	kõik vastajad	eestlased	teised rahvused	vanus		
				15–29	30–55	55–74
kindlasti mitte	15	16	11	23	11	12
võib-olla vaataksin	39	41	36	46	41	30
arvatavasti küll	41	39	44	29	42	53
ei tea, ei oska öelda	5	3	8	3	6	5

On näha, et nii eestlaste kui ka teistest rahvustest inimeste hoiakud arutlussaadetes suhtes vene kogukonna arvamusiidrite osavõtul on üldiselt positiivsed, kusjuures noored on selliste saadete suhtes mõnevõrra ükskõiksemad. Eesti noortest arvatavasti vaataks selliseid saateid 29%, kindlasti mitte 25%.

Üsnagi suurt vaatajaskonda leiaks venekeelsete vastajate arvates nädalavahetusel ETV2-s näidatav pikem venekeelne meelelahutusprogramm (tabel 5.15).

Tabel 5.15. Vene jm emakeelega inimesed: Kui ETV2-s oleks nädalavahetusel paar-kolm tundi kestev venekeelne programm tuntud ajakirjanike ja arvamusiidritega, filmide ja mängudega, kui suur osa Eesti venekeelsest elanikkonnast Teie arvates vaataks seda? (%)

	kõik vastajad	vanus		
		15–29	30–54	55–74
väga väike osa, alla 5%	4	4	3	5
väike osa, 5–10%	8	7	8	5
suhteliselt väike osa, 10–20%	14	19	14	10
Küllalt suur osa, 20–50%	38	42	41	36
väga paljud, võib-olla isegi üle poole venekeelsetest vaatajatest	24	20	21	29
ei tea, ei oska öelda	12	7	12	14

On näha, et peaaegu kaks kolmandikku (62%) vastajatest arvab, et selline programm võiks vaatajaid koguda küllaltki suure osa, üle 20% venekeelsest elanikkonnast.

Tabel 5.16 näitab, et hoiakute tasemel eelistavad teistest rahvustest inimesed, eriti vanemaealised, televisiooni pakutavale meelelahutusele pigem sisukat vaidlust oluliste probleemide üle.

Tabel 5.16. Vene jm emakeelega vastajad: Kui ühel telekanalil toimub vaidlus Eesti venekeelsete koolide olukorra ja tuleviku üle ja teisel kanalil film tuntud näitlejate osavõtul, siis kumba Te eelistate? (%)

	kõik vastajad	vanus		
		15–29	30–54	55–74
kindlasti filmi	16	15	15	17
pigem filmi	24	34	24	18
pigem vaidlust venekeelsete koolide üle	33	27	35	33
kindlasti vaidlust venekeelsete koolide üle	14	12	13	17
ei kumbagi, valiks mõne teise kanali	8	10	7	8

Noorte puhul on eelistused vastupidised, filmi eelistatakse televaidlusele.

Intervjuu püüdis selgitada ka suhtumist teletegijate jaoks olulisse praktilisse probleemi – kas eestikeelseid saateid peaks venekeelsele vaatajale edastama subtiitritega või sünkroontõlkega?

Tabel 5.17. Vene jm emakeelega vastajad: Kui Teil oleks võimalik valida eestikeelseid saateid nii venekeelsete subtiitritega kui ka sünkroontõlkega, siis kumba võimalust Te eelistate? (%)

	kõik vastajad	vanus		
		15–29	30–54	55–74
kindlasti subtiitreid	17	13	16	21
pigem subtiitreid	25	27	27	20
pigem sünkroontõlget	27	27	29	24
kindlasti sünkroontõlget	17	15	15	20
ei kumbagi, need saated ei paku mulle huvi	11	15	9	10

Nagu näha, ei andnud küsitlus eelistuste kohta selget vastust, mõlema võimaluse toetajaid on ligikaudu ühepalju, seda ka erinevates vanusegruppides.

Eesti vastajate seisukoht subtiitrite suhtes on küsitluse põhjal üsna selge, vastajate enamust see ei sega. Venekeelne sünkroontõlge leiaks arvatavasti küllalt suurt vastuseisu.

Tabel 5.18. Eestikeelsed vastajad: Kas peate õigeks, et osa eestikeelseid saateid oleks venekeelsete subtiitritega? (%)

	kõik vastajad	vanus		
		15–29	30–54	55–74
kindlasti mitte	12	18	9	12
kahtlen, kas see on õige	19	25	17	16
üldiselt oleks see õige	39	34	43	38
jah, see oleks õige	27	22	30	30

5.6. Meediakanalite eelistamise tüpologia

Teistest rahvustest inimeste inforuumi võimaldas sügavamalt tundma õppida vastajate tüpoloogiline analüüs (klasteranalüüs) erinevate meediakanalite olulisuse ja usaldusväarsuse põhjal. Analüüsi aluseks oli tabelis 5.19 toodud 15 indeksit ja üksiktunnust, mille sarnasuse astme järgi vastajate hulgas eristus 5 inforuumi tüüpi. Tabel 5.20 iseloomustab nende tüüpide demograafilist ja sotsiaalset koosseisu.

Tabel 5.19. Meediakanalite eelistamise tüübid teistest rahvustest inimeste hulgas (moodustajatunnuste keskmised väärtused 5-pallisel skaalal ja olulisemad erinevused kõigi vastajate keskmisest)

	a. kõigi kanalite aktiivne kasutaja	b. eestikeelse meedia eelistaja	c. Venemaa meedia eelistaja	d. venekeelse meedia Eesti-huviline tarbija	e. passiivne meediakasutaja	keskmine
vastajatüübi osakaal (%)	21	14	21	20	23	
eestikeelsete meediakanalite olulisus	4,07++	3,84++	2,63	2,31-	1,83--	2,86
Eesti venekeelsete meediakanalite olulisus	3,66++	2,39--	3,62++	2,94	2,06--	2,99
Venemaa meediakanalite olulisus	3,66++	2,17--	3,73++	2,88	2,13--	2,95
eestikeelsete meediakanalite usaldamine	4,28++	3,51++	1,47--	1,55--	1,19--	2,31
Eesti venekeelsete meediakanalite usaldamine	4,51++	3,10-	3,91+	3,61	2,34--	3,50
Venemaa meediakanalite usaldamine	4,22++	2,62--	3,76+	3,40	2,44--	3,31
enesehinnanguline informeeritus	3,59+	2,69-	3,06	3,98++	2,30--	3,13
vajadus suurendada meedia rolli integratsioonis	3,34	3,01	3,34	4,22++	3,00	3,39
teemahuvide mitmekülgsus	3,30+	2,86	2,71	3,72++	1,94--	2,89
kui oluline infoallikas on suhtlemine tööl, koolis	3,33+	2,84	3,33+	2,45	2,04--	2,78
kui oluline infoallikas on suhtlemine sõprade ja sugulastega	3,49	3,18	3,53	3,34	3,00	3,31
kui oluline infoallikas on Eesti TV	3,09++	2,88+	2,18	2,17	1,61--	2,34
kui oluline infoallikas on AK vene keeles	3,30	2,26--	3,24	3,16	2,42-	2,91
kui oluline infoallikas on PBK eesti uudised	3,32	2,40--	3,40	3,36	2,74	3,08
kui oluline infoallikas on Raadio 4	2,95+	2,02-	2,60	2,59	2,25	2,51

++ ja – tähendab erinevust rohkem kui 0,6 skaalapunkti vastajate keskmisest

+ ja – tähendab erinevust vähemalt 0,4 skaalapunkti vastajate keskmisest

Tabel 5.20. Teistest rahvustest Eesti elanike meediaeelistuse tüüpide demograafiline ja sotsiaalne koosseis (% vastavast tüübist)

	a. kõigi kanalite aktiivne kasutaja	b. eestikeelse meedia eelistaja	c. Venemaa meedia eelistaja	d. venekeelse meedia Eesti-huviline tarbija	e. passiivne meediakasutaja	keskmine
vanus:						
15–34	49	45	38	14	20	32
35–49	29	23	33	18	19	24,5
50–74	22	32	29	68	61	43
haridus:						
põhiharidus	13	15	16	7	25	15,5
kesk- ja keskeriharidus	63	64,5	71	72	58	66
kõrgharidus	24	20,5	12,5	21	17	19
kihtikuuluvus:						
madalam kiht	23	23	34	36	45	33
keskkiht	54	53	45	51	42	49
kõrgem kiht	23	24	21	13	13	18
tööine staatus:						
ettevõtja, juht, spetsialist	39	32	20	26	18	26
tööline	23	24	40	19	20	25
pensionär	8	17	11	40	38	23
õppur	14	9	8	1,4	6	8
kodakondsus:						
Eesti kodanik	66	68	45	44	41	52
Venemaa kodanik	10	8	22	28	27	20
määratlemata kodakondsusega	20	16	32	25	28	25
piirkond:						
Tallinn	51	49	33	40	44	43
Virumaa	22	17	53	44	34	35
Tartu + Lõuna-Eesti	14	21	7	5	7	10
muud piirkonnad	14	16	7,5	11	16	13
eesti keele oskus:						
ei oska	4	4	20	25	25,5	17
saab veidi aru, aga ei räägi	7	6	29	22	28,5	20
saab aru ja veidi räägib	31	18	35	31	27	29
saab aru, räägib ja kirjutab	39	35	13	17	13	22,5
valdab vabalt	18,5	37	4	4,5	6	12
on Eestis sündinud	71,5	64	66	47	46	58
vähemalt üks vanematest on Eestis sündinud	56	44	41	23	27	39

Ülaltoodud tabelite põhjal võib viit erinevat meediaeelistuste tüüpi teistest rahvustest inimeste hulgas iseloomustada järgmiste põhijoontega.

A-tüüp. Kõigi kanalite aktiivne kasutaja (21% vastajatest).

Kõigi meediakanalite jälgimine, olulisus ja usaldusväärsus väga kõrged. Suhteliselt kõige olulisemad ja usaldatavamad on selle tüübi jaoks Eesti venekeelsed kanalid, nendega lähedasel tasemel eestikeelsed telesaated ja PBK. Väga hea eesti keele oskus.

Tüübi koosseisus palju noori, kõrgharidusega ja kõrge tööalase staatusega inimesi, tallinlasi.

B-tüüp. Eestikeelse meedia eelistaja (14% vastajatest).

Eestikeelse meedia jälgimine, olulisus ja usaldusväärsus on suuremad kui Eesti venekeelsete kanalite ja Venemaa meedia oma. Tüübi koosseisus palju noori ja kõrge tööalase staatusega inimesi, palju tallinlasi. Vähe Ida-Virumaa elanikke, nendest rohkem Tartu ja Lõuna-Eesti inimesi.

C-tüüp. Venemaa meedia eelistaja (21% vastajatest).

Venemaa meediakanalite jälgimine ja olulisus on veidi suurem kui Eesti venekeelsete kanalite oma, kuigi nende usaldusväärsus viimastest madalam. Usaldusväärsete pingereas esikohal PBK.

Tüübi koosseisus palju töölisi ja Ida-Virumaa elanikke.

D-tüüp. Venekeelse meedia Eesti-huviline tarbija (20% vastajatest).

Eesti venekeelse meedia jälgimine, olulisus ja usaldusväärsus veidi kõrgem Venemaa meedia omast, kuigi mõlemad jäävad vastajate keskmisele tasemele. Eestikeelset meediat kasutatakse vähe. Tüübi eripäraks on suur huvi Eesti arengu erinevate aspektide vastu ja soov, et meedia osa eestlaste ja teistest rahvustest inimeste integratsioonis oleks suurem.

Tüübi koosseisus domineerivad vanemad inimesed (40% pensionärid) Tallinnast ja Ida-Virumaalt.

E-tüüp. Passiivne meediakasutaja (23% vastajatest).

Kõigi meediakanalite jälgimine oluliselt väiksem kui teistel tüüpidel. Venemaa meediakanalite jälgimine, olulisus ja usaldusväärsus seejuures veidi kõrgem Eesti venekeelsete kanalite omast, paljuski tänu PBK-le.

Tüübi koosseisus domineerivad vanemad madalamasse sotsiaalsesse kihti kuuluvad inimesed.

Tüpoloogilise analüüsi alusel võib väita, et venekeelse elanikkonna inforuum ei ole ühtne. Kolmandik venekeelsest elanikkonnast on pidevalt ka Eesti meedia mõjuväljas, kasutab aktiivselt ka eestikeelset meediat.¹ Nendest omakorda umbes 40%, kõigist teistest rahvustest inimestest 14%, on sedavõrd eestitunud, et eestikeelne meedia on nende jaoks olulisem kui Eesti venekeelne ja Venemaa meedia. 60% nendest, kes ka eestikeelset meediat aktiivselt jälgivad (21% kõigist teistest rahvustest inimestest), kasutab väga aktiivselt ka Eesti venekeelset ja Venemaa meediat. Suhteliselt kõige olulisemad ja usaldusväärsemad on nende jaoks Eesti venekeelsed kanalid, nendega lähedasel tasemel eestikeelsed telesaated ja PBK.

Kaks kolmandikku venekeelsest elanikkonnast, kes eestikeelset meediat pidevalt ei jälgi, peab hoia-kute tasandil väga oluliseks ka Eesti venekeelset meediat ja usaldab seda Venemaa meediast isegi veidi rohkem. Samal ajal on oluline rõhutada, et TNS Emori tehtav reaalse meediakasutuse monitooringu põhjal domineerib nende inforuumis televaatamisele kulutatavast ajast lähtudes PBK. Vaatamise ajast lähtudes on tähtsad ka teised Venemaa telekanalid, mida küllalt palju vaadatakse, aga mida umbes 30% venekeelsest elanikkonnast integratsiooni monitooringu andmetel eriti ei usalda ("Mina. Maailm. Meedia 2011" andmetel mitteusaldajaid mõnevõrra vähem, 18%).

1 "Mina. Maailm. Meedia 2011" andmete põhjal on pidevaid eestikeelse meedia kasutajaid kümmekond protsenti vähem.

Uurimistulemuste paremaks mõistmiseks tuleb rõhutada, et meie uuringu ja TNS Emori monitooringute tulemused ei ole vastuolus. TNS Emor fikseerib telemõõdikute abil reaalselt vaatajakäitumist, täpselt aega, mille jooksul kodune televiisor on lülitatud teatud kanalile. Küsitlustega saadakse andmeid hoiakute ja üldiste eelistuste kohta, mis sugugi mitte alati ja üksüheselt käitumises ei realiseeru. Hoiakud ja käitumine on erinevad reaalsused, oluline on tundma õppida mõlemaid.

Oluline on märkida, et 40–50% kõigist teistest rahvustest inimestest tunneb suurt huvi Eesti arengu erinevate aspektide vastu ning soovib, et meedia osa eestlaste ja teistest rahvustest inimeste integratsioonis oleks suurem. Eriti suur on sellesuunaline huvi ühel venekeelse meedia mõjuväljas olevatest tüpoloogilistest rühmadest (D-rühmal), mis moodustab 20% kõigist teistest rahvustest inimestest ning milles domineerivad vanemad inimesed Ida-Virumaalt ja Tallinnast.

Kokkuvõte

Võrreldes 2008. a integratsiooni monitooringuga on mõnevõrra tõusnud kodukohas, Eestis ja Euroopa Liidus toimuvast hästi informeeritute osakaal teistest rahvustest inimeste hulgas, mille üheks põhjuseks on arvatavasti eestikeelsete meediakanalite aktiivsem jälgimine. Eestikeelseid telesaateid jälgib integratsiooni monitooringu andmetel vähemasti vahetevahel 51% venekeelsest elanikkonnast, eestikeelseid ajalehti 45%, uudisteportaale 44%. Nende kanalite mitteusaldajaid on 10–12%, samal ajal kui teisi Venemaa telekanaleid peale PBK ei usalda 30%, Venemaa uudisteportaale 29% ja ajalehti 25%. Venemaa kanalite mitteusaldajate osakaal on suurenenud, 2008. a oli neid 15%.

Nii infokanalite jälgimise ja olulisuse kui ka usaldusvääruse poolest domineerib teistest rahvustest inimeste hulgas PBK.

Seejuures on oluline rõhutada, et “Mina. Maailm. Meedia 2011” põhjal on eestikeelsete kanalite jälgijate ja usaldajate osakaal 5–10% võrra väiksem. Nagu on märgitud ka käesoleva aruande teistes osades, anti integratsiooni monitooringule veidi “positiivsemaid” vastuseid, mis tulenes ehk osalt sellest, et küsitlus toimus suuliselt ja seondus rohkem riigiasutuste ja riigi poliitikaga.

Hoiakud eraldi venekeelse teleprogrammi kohta ETVs on eestlaste ja teistest rahvustest inimeste hulgas vastandlikud – kui teistest rahvustest inimestest peab 63% seda vajalikuks ja 30% mittevajalikuks, siis eestlaste hulgas on selle pooldajaid 43% ja vastaseid 53%. Hoiakud vene kogukonna liidrite osavõtu kohta ETV eestikeelsetest arutlussaadetest on üldiselt positiivsed nii eestlaste kui ka teistest rahvustest inimeste seas. Peaaegu kaks kolmandikku vastajatest arvab, et kui ETV2-s oleks nädalavahetusel paar-kolm tundi kestev venekeelne meelelahutusprogramm, vaataks seda küllalt suur osa – üle 20% venekeelsest elanikkonnast.

Üldise järeldusena, mis eriti selgelt ilmnes tüpoloogilise analüüsi põhjal, tuleb esile tuua, et venekeelse elanikkonna informatsioon ei ole ühtne. Küllalt suur hulk vene elanikkonnast, erinevate uuringute andmeil 20–30%, osaleb regulaarselt eestikeelses informatsioonis, mida tuleks palju rohkem arvesse võtta Eesti meediakanalite, eriti ETV tegevuses.